

A FÖLD CHARTA

Előszó

Sorsdöntő, világtörténelmi fontosságú pillanathoz értünk: az emberiségnek meg kell választania jövőjét.

Világunk egyre törekenyebbé válik, egyre inkább egymásra vagyunk utalva – a jövő szép ígéreteket hordoz, és óriási veszélyeket rejt. Ha tovább akarunk lépni, fel kell ismernünk, hogy az életformák és kultúrák csodálatos forgatagában is egyetlen nagy család tagjai, közös sorson osztozó közösség is vagyunk. Össze kell fognunk egy egész világra kiterjedő, fenntartható társadalom megvalósításáért, amelynek alapja a természet tisztelete, az egyetemes emberi jogok, gazdasági igazságosság és a béke kultúrája. Ezen cél érdekében rendkívül fontos, hogy mi, a Föld népei, egyértelműen kifejezésre juttassuk felelősségérzetünket egymás, nagyobb életközösségünk és a jövő nemzedékei iránt.

A Föld az otthonunk

Az emberiség a rohamosan fejlődő világegyetem alkotóeleme. A Föld az otthonunk, élő bolygó – egy különleges életközösség teszi azzá.

A természet erői kihívásokkal és bizonytalanságokkal teli kalanddá teszik a létezést, de a Föld biztosította az élet kialakulásához és fejlődéséhez szükséges körülményeket.

Az élő szervezetek és közösségek alkalmazkodó képessége, az emberiség életfeltételei attól függenek, hogy meg tudjuk-e őrizni a bioszféra és a teljes ökológiai rendszer egészségét, az állatok és növények fajgazdagságát, a földek termékenységét, a vizek és a levegő tisztaságát. A világ természetes erőforrásai végesek, ezért a környezetvédelem minden ember közös ügye. A Föld életképességének, sokszínűségének és szépségének megóvása szent kötelességünk.

A globális helyzet

A termelés és fogyasztás jelenleg uralkodó gyakorlata a természeti források kimerülését, a környezet gyors és nagy mértékű pusztulását, a fajok kihalását okozza. Mindez alapjaiban fenyegeti az életközösségeket. A fejlődés előnyeiből nem mindenki részesül egyenlően, a gazdagok és a szegények közötti szakadék még tovább mélyül. Az igazságtalanság, a szegénység, a tanulatlanság, illetve az erőszakos konfliktusok mindenhol elterjedtek és határtalan szenvedést okoznak. Az emberi népesség példátlan, robbanásszerű növekedése az ökológiai és társadalmi rendszerek túlterheléséhez vezet.

Mindez alapjaiban veszélyezteti a globális biztonságot. A tendenciák veszedelmesek – de nem elkerülhetetlenek.

Az előttünk álló feladatok

Miénk a választás: vagy létrehozunk egy globális együtt-működést a Föld és önmagunk védelmére, vagy kockára tesszük az élet sokszínűségét – és a saját életünket.

Alapvető változtatásokra van szükség értékrendszerünkben, intézményeinkben és életmódunkban. Tudatosítani kell magunkban, hogy ha alapvető szükségleteinket kielégítettük, a továbbfejlődést az jelenti, ha mi magunk válunk többé, nem pedig az, ha többet birtoklunk. Jelenlegi tudásunkkal és technológiáinkkal elláthatnánk az egész emberiséget, a környezet terhelését pedig mérsékelhetnénk. A globális polgári társadalom megjelenése új esélyeket ad egy demokratikus és humánus világ építésére.

Környezeti, gazdasági, politikai, társadalmi és szellemi feladataink összefüggnek egymással – együtt komplex megoldásokat találhatunk.

Egyetemes felelősség

Eme törekvések eléréséhez el kell határoznunk, hogy életünket egyetemes felelősségérzettel, tudatosan éljük, közösséget vállalva az egész emberiséggel és helyi szűkebb környezetünkkel egyaránt. Egyszerre vagyunk különböző nemzetek polgárai és egy olyan világ lakói, amelyben a helyi és a világméretű dolgok összekapcsolódnak. Mindenkinek felelősséget kell vállalni az emberiség jelenlegi és jövőbeni jólétéért, az élővilág fennmaradásáért. Az emberi szolidaritás és a minden étellel közösséget vállaló szellemiség akkor erősödik meg, ha tiszteletben tartjuk a létezés misztériumát, ha hálásak vagyunk az élet ajándéka iránt és megfelelő alázattal fogadjuk el az ember helyét a természetben.

Közösen kell meghatároznunk és elfogadnunk azokat az értékeket és elveket, amelyek etikai alapot adhatnak a születőben lévő világközösségnek. Ezért, közös reményünknek hangot adva kinyilvánítjuk az alábbi, egymással szoros összefüggésben álló alapelveket, amelyek az egyének, szervezetek, vállalkozások, kormányok és nemzetek számára a fenntartható életmód elérése érdekében teendő lépések iránymutatói és értékmérői lehetnek.

Alapelvek

I. AZ ÉLETKÖZÖSSÉG TISZTELETE ÉS VÉDELME

1. A Föld és az élet sokszínűségének tisztelete

- a) Minden élőlény kapcsolatban áll a többivel, és minden életforma értékekkel rendelkezik, tekintet nélkül arra, hogy milyen értéket képvisel az emberek szemében.
- b) Hiszünk minden emberi lény vele született méltóságában, valamint az emberiség intellektuális, művészi, etikai és spirituális értékeit teremtő képességében.

2. Megértő, részvét-és szeretetteljes gondoskodás az életközösségről

- a) A természeti erőforrások birtokolásának, felhasználásának joga magában hordozza a környezeti károk megelőzését és az emberi jogok védelmére való kötelezettséget.
- b) A növekvő szabadsággal, tudással és hatalommal együtt jár a nagyobb felelősség is a közjó elősegítésére.

3. Igazságos, részvételi jogokon alapuló, demokratikus, fenntartható és békés társadalmak építése

- a) Biztosítanunk kell az alapvető emberi és szabadságjogokat a közösség minden tagja számára. Függetlenül az élethelyzettől, minden egyén számára lehetőséget kell adnunk a kiteljesedésre.
- b) Támogatnunk kell a társadalmi és gazdasági igazságosságot, amelynek keretében minden egyén létbiztonságot és értékteremtő, az ökológiai egyensúlyt felelősen kezelő megélhetést találhat.

4. A Föld szépségének és bőségének megőrzése a jelen és a jövő nemzedékei számára

- a) Minden nemzedék tetteinek szabadságát a következő nemzedékek szükségletei minősítik és határozzák meg.

b) A Föld emberi és ökológiai közösségeinek hosszú távú virágzását támogató értékek, hagyományok és intézmények átadása a következő nemzedék részére.

E négy átfogó elkötelezettség teljesítéséhez a következők betartása szükséges.

II. ÖKOLÓGIAI INTEGRITÁS (TELJESSÉG)

5. A földi ökológiai rendszerek integritásának, épségének védelme és helyreállítása, különös tekintettel a biológiai sokszínségre, és az élet fennmaradását biztosító természetes folyamatokra

- a) A különböző szintű fejlesztési kezdeményezésbe szervesen beleilleszkedő, a környezet védelmét és helyreállítását célzó fejlesztési terveket és szabályzatokat kell megalkotni.
- b) Az életképes természeti és bioszféra tartalékok megőrzése érdekében az érintetlen szárazföldeket és tengereket védett területként kell kezelni, hogy az élethez szükséges fenntartó rendszerek, a biológiai sokszínség és természeti örökségünk fennmaradjon.
- c) Kiemelten fontos a veszélyeztetett fajok védelme, az ökológiai rendszerek helyreállítása.
- d) Ellenőrzés alá kell vonni és meg kell semmisíteni az őshonos fajokra veszélyt jelentő, tájidegen vagy genetikailag módosított organizmusokat, illetve meg kell akadályozni az ilyen jellegű, káros organizmusok bevezetését.
- e) A megújuló természeti forrásokat (víz, talaj, erdők és tengeri élet) olyan módon kell ellenőrizni és kezelni, hogy megőrizhessék regenerálódási képességüket és a teljes ökológiai rendszer egészsége megmaradjon.
- f) A nem megújuló forrásokat, ásványkincseket és fosszilis üzemanyagokat olyan módon kell kitermelni és felhasználni, hogy a lehető legkisebb mértékűre csökkentsük a környezet terhelését és a környezeti károkat.

6. A környezet védelmének leghatásosabb módja a megelőzés. Amennyiben nem áll rendelkezésre elegendő ismeret, az elővigyázatosság elvét kell alkalmazni

- a) Ki kell zárunk a visszafordíthatatlan vagy jelentős környezeti károkozásnak a lehetőségét is, az elővigyázatosság elvét alkalmazva minden olyan esetben, amikor a teljes tudományos háttér még nem áll rendelkezésre.
- b) A bizonyítás terhét azok viseljék, akik szerint a javasolt tevékenység nem okozhat jelentős kárt. Az esetleges környezetrombolásért ugyancsak ők tehetőek felelőssé.
- c) Minden döntéshozatal során figyelembe kell vennünk a tevékenység összes lehetséges – halmozódó, hosszú távú, közvetett és globális – következményeit.
- d) Meg kell előzünk a környezet bármely részét érő szennyezést, el kell kerülni a radioaktív, mérgező vagy más veszélyes anyagok felhalmozódását.
- e) Fel kell hagynunk a környezetet károsító katonai tevékenységekkel.

7. A Föld megújuló képességét, az emberi jogok és a közösség jólétét biztosító termelési, fogyasztási és felhasználási szokásminták elterjesztése

- a) A termelési és fogyasztói rendszerekben használt nyersanyagmennyiség csökkentése, a termékek és a másodnyersanyagok újrahasznosítása, a visszamaradt szennyező anyagok biztonságos, az ökológiai rendszerek asszimiláló képességét nem veszélyeztető elhelyezése.
- b) Az energia mértékletes és hatékony felhasználása érdekében mind jobban olyan megújuló energiaforrásokra kell támaszkodunk, mint a nap-és szélenergia.
- c) Elő kell mozdítani a környezetbarát technológiák fejlesztését, használatát, hozzáférhetőségét és elterjedését.
- d) a környezetvédelmi és társadalmi költségeket be kell építeni a termékek és szolgáltatások árába, a fogyasztókat pedig fel kell világosítani arról, hogy mely termékek felelnek meg a legmagasabb környezetvédelmi és társadalmi elvárásoknak.
- e) Szükséges az egészségügyi ellátás általános hozzáférhetőségének biztosítása mindenki számára, amely elősegíti az egészséges és felelős családalapítás elterjedését.
- f) Olyan életmódot kell folytatnunk, amely a véges erőforrásokkal rendelkező világban kellő önmérsékletet tanúsít, a megszerzhető anyagiak helyett az élet minőségére helyezi a hangsúlyt.

8. Az ökológiai fenntarthatóság kutatása, fejlesztése, a megszerzett tudás nyilvános hozzáférhetősége és széles körű felhasználása

- a) a fenntarthatóságot célzó nemzetközi tudományos és technikai együttműködést fontos támogatni, különös tekintettel a fejlődő államok szükségleteire.
- b) Fontos a különböző kultúrákban létező hagyományos tudás és a spirituális bölcsesség megismerése és megőrzése, a környezet védelme és az emberek jóléte érdekében.
- c) Biztosítani kell az ember egészségéhez és a környezet megóvásához feltétlenül szükséges információk nyilvános kezelését és hozzáférhetőségét, beleértve a genetikai információkat is.

III. TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI IGAZSÁGOSSÁG

9. A szegénység megszüntetése etikai, társadalmi és környezeti szempontból egyaránt alapvető szükségszerűség

- a) Alapvető az ivóvízhez, a tiszta levegőhöz, a biztonságos élelemhez, a szennyezés-mentes termőföldhöz, lakhatáshoz és megbízható közegészség-ügyi ellátáshoz való jog biztosítása mindenki számára, a nemzeti és nemzetközi források igénybevételeivel.
- b) Kiemelten fontos az oktatáshoz és a megélhetéshez való jog érvényesítése minden ember számára. Az önmagukat ellátni képtelenek részére megfelelő szociális hálót, társadalmi biztonságot kell biztosítanunk.
- c) Feladatunk a számkivetettek felismerése, a sebezhető megóvása, a szenvedők támogatása és a lehetőség biztosítása ahhoz, hogy kiteljesedhessenek, és valóra válthassák elképzeléseiket.

10. A különböző szintű gazdasági tevékenységeknek és intézményeknek az emberi fejlődést kell támogatniuk – igazságos és fenntartható módon

- a) Elő kell segítenünk a jövedelem méltányos és igazságos elosztását a nemzeteken belül és a nemzetek között.
- b) Szükséges a fejlődő országok szellemi, pénzügyi, műszaki és társadalmi erőforrásainak fejlesztése, és a számukra súlyos terhet jelentő nemzetközi adósságok eltörlése.
- c) Minden kereskedelmi tevékenységnek támogatnia kell a fenntartható erőforrások használatát, a környezet védelmét és javítania kell a munka körülményeket.
- d) Kötelezni kell a nemzetek feletti társaságokat és a nemzetközi pénzügyi szervezeteket a közösség javát szolgáló, nyilvános és átlátható tevékenységekre, valamint tevékenységeik következményeinek felelős vállalására.

11. A fenntartható fejlődésnek előfeltétele a nemek egyenlősége és azonos megítélése, az általános oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz és gazdasági lehetőségekhez való egyenlő és egyetemes hozzáférés

- a) Biztosítanunk kell a nők és leányok emberi jogait, meg kell szüntetnünk az ellenük irányuló erőszak minden formáját.
- b) Elő kell segítenünk a nők aktív részvételét a gazdasági, politikai, polgári, társadalmi és kulturális életben – egyenlő jogú partnerként, döntéshozóként, vezetőként és kedvezményezettként egyaránt.
- c) Cél a családok megerősítése, a családtagok számára biztonság, és szeretetteljes légkör szavatolása.

12. Megkülönböztetés nélkül mindenkinek joga van olyan természeti és társadalmi környezethez, amely az emberi méltóságot, a testi egészséget, valamint a spirituális jó közérzetet tartja szem előtt, különös tekintettel az őslakosok és a kisebbségek jogaira

- a) El kell törölnünk a hátrányos megkülönböztetés minden megnyilvánulását – legyen az faji, bőr szín vagy szexuális irányultság szerinti, vallási, nyelvi, nemzetiségi, nemzeti vagy társadalmi eredetű.
- b) Az őslakosok számára mindenkor jogot kell biztosítani saját szellemiségük, tudásuk, földjük és forrásaik megtartására, fenntartható megélhetési gyakorlatuk alkalmazására.
- c) Fontos a közösségeinkben élő fiatal emberek megbecsülése és támogatása. Lehetőségeket kell adnunk nekik, hogy betölthessék szerepüket a fenntartható társadalmak megalkotásában.
- d) Fontos feladat a kulturális és spirituális szempontból kiemelt jelentőséggel bíró helyek meg óvása és helyreállítása.

IV. DEMOKRÁCIA, ERŐSZAKMENTESSÉG ÉS BÉKE

13. A demokratikus intézmények megerősítése, átvilágíthatóság és elszámoltathatóság a kormányzásban, aktív részvétel a döntéshozatalban, az igazsághoz való jog

- a) Fenn kell tartani minden ember számára a jogot, hogy világos és érthető tájékoztatást kaphasson az őt érintő vagy az érdekeltségi körébe tartozó környezeti ügyekről, a fejlesztési tervekről és tevékenységekről.

- b) a helyi, regionális és globális polgári társadalmat támogatni kell abban, hogy az érdekelt egyének és szervezetek érdemben részt vehessenek a döntéshozatalban.
- c) Fenn kell tartani a véleménynyilvánítás szabadságát, a békés gyülekezéshez, szerveződéshez és vitához való jogot.
- d) Biztosítani kell az adminisztratív és független jogi eljárásokhoz való hatékony és hatásos hozzáférést, beleértve a környezeti károk helyrehozatalát, jóvátételét vagy a károk veszélyének elhárítását.
- e) Meg kell szüntetni a közintézményekben és a magánszférában jelenlévő korrupciót.
- f) Meg kell erősíteni a helyi közösségeket, lehetővé kell tenni számukra, hogy gondoskodhassanak az őket körülvevő környezetről. A környezet iránti felelősségvállalást olyan kormányzati szintre kell helyezni, amelyen a döntéshozatal a leghatékonyabb lehet.

14. A fenntartható életvezetés értékrendjét, elvi és gyakorlati ismeretanyagát integrálni kell a hivatalos iskolai tananyagokba és az élethosszig tartó tanulásba

- a) Mindenki, különösen a gyermekek és a fiatalok számára oktatási lehetőséget kell biztosítani ahhoz, hogy aktívan hozzájárulhassanak a fenntartható fejlődéshez.
- b) A fenntarthatósággal foglalkozó tananyagokban meg kell jelenjenek a művészetek és humán tárgyak éppúgy, mint a tudományok.
- c) Fokozni kell a média szerepét a gazdasági és társadalmi tudatosság növelésében.
- d) A fenntartható élet érdekében fel kell ismerni az erkölcsi és vallási oktatás jelentőségét.

15. Az élőlények tisztelete és figyelmes kezelése

- a) Feladatunk a haszonállatok elleni erőszak megakadályozása, szenvedésük meggátolása.
- b) Védeni kell a vadon élő állatokat a vadászat, csapdaállítás, és halászat minden olyan módjaitól, amelyek szélsőséges, hosszantartó vagy elkerülhető szenvedést okoznak.
- c) A lehető legnagyobb mértékben el kell kerülni és meg kell szüntetni az előzőekben nem említett fajok pusztítását is.

16. Az elfogadásra, erőszakmentességre és békére építő kultúrák támogatása

- a) Alapvetően fontos, bátorítandó és segítettő az emberek, a nemzeteken belüli és a nemzetek közötti szolidaritás, megértés és együttműködés.
- b) Átfogó, együttműködésen alapuló stratégiát kell alkalmazni minden környezeti vagy egyéb probléma megoldása során az erőszakos összeütközések megelőzése érdekében.
- c) A nemzeti haderőket és fegyverzetrendszereket olyan méretűre kell csökkenteni, amelyek támadásra nem, kizárólag védelemre alkalmasak. Át kell térni a katonai források olyan békés célú felhasználására, mint például ökológiai rendszerek helyreállítása.
- d) Meg kell semmisíteni minden nukleáris, biológiai, vegyi és más tömegpusztító fegyvert.
- e) A világűrt kizárólag a környezet védelmére és békés célokra szabad használni.

f) Fel kell ismerjünk, hogy a béke a teljesség állapota, amelynek alapja a jó viszony saját magunkkal, másokkal, más kultúrákkal, más életformákkal és az egész Földdel – megfelelő kapcsolat az egész világgal, amelynek mi is részei vagyunk.

Az előre vezető út

A történelemben eddig nem tapasztalt módon a közös sors arra int minket, hogy új kezdetet keressünk. A Föld Charta alapelvei egy ilyen megújulás ígérését hordozzák. Ezen ígélet teljesítéséhez az emberiségnek el kell fogadnia és támogatnia kell a Charta céljait és az általa közvetített értékeket. Ehhez azonban más, új gondolkodásmód és érzésvilág szükséges: fel kell ismernünk a globális egymásra utaltságunkat és egyetemes felelősségünket.

El kell tudnunk képzelni, fejlesztenünk és alkalmaznunk kell a fenntartható élet jövőképét helyileg, országosan, földrészenként és globálisan egyaránt. Kulturális sokszínűségünk értékes örökség, a különböző kultúrák pedig képesek megtalálni saját jellegzetes útjukat jövő képük megvalósítására.

El kell mélyítenünk és ki kell terjesztenünk azt a globális párbeszédet, amely a Föld Charta kidolgozását is elindította. Sokat kell még tanulnunk a jelen pillanatban is folyó közös munkából, amely az igazsághoz és a bölcsességhez vezető utat keresi. Életünk során gyakran alapvető értékek feszülnek egymásnak. A döntés sokszor igen nehéz. Közös feladatunk megtalálni a különbözőségek között az összhangot,

gyakorolni a közösségi érdekebe illeszthető egyéni szabadságot, összeegyeztetni a rövid távú érdekeket a hosszú távú célokkal. Minden egyén, család, szervezet és közösség fontos szerepet tölt be. A művészetek, tudományok, vallások, oktatási intézmények, média, vállalkozások, nem kormányzati szervezetek és kormányok közös szerepe a kreatív vezetés. A kormányzat, a polgári társadalom, és a vállalkozások egyenrangú kapcsolata a hatékony irányítás záloga.

A fenntartható globális közösség létrehozásához a világ nemzeteknek meg kell újítaniuk elkötelezettségüket az Egyesült Nemzetek Szervezete felé, teljesíteniük kell feladatukat a jelenleg érvényes nemzetközi egyezmények alapján, valamint támogatniuk kell a Föld Charta elveinek gyakorlati alkalmazását a környezet és a fejlődés érdekében egy nemzetközi, jogilag kötelező érvényű törvényi eszköz segítségével.

Fordítás / translation:

The Regional Environmental Center
for Central and Eastern Europe (REC)
Country Office Hungary
Ady Endre ut 9-11, 2000 Szentendre, Hungary
Tel: (36-26) 504 076
Fax: (36-26) 302 137
email: COH@rec.org
<http://www.rec.hu/>
<http://www.rec.hu/foldcharta>